

Duitsland, zo had hij betoogd, moest meer *Lebensraum* krijgen, 'ohne Einbruch in fremde Staaten oder Angreifen fremden Eigentums ist dies nicht möglich' – nu moest Polen uitgeschakeld worden, 'es handelt sich für uns um die Erweiterung des Lebensraumes im Osten . . . Wollen Frankreich und England es beim Krieg Deutschland-Polen zu einer Auseinandersetzung kommen lassen, dann . . . müssen (wir) . . . blitzartig Holland angreifen.'¹ Tot die aanval was het in de nacht van 9 op 10 mei '40 gekomen.

In dat hoofdstuk 13 nu hadden wij ook een beeld gegeven van de uitbreiding van Himmlers macht in de vooroorlogse periode. In het Duitse staatsapparaat was Himmler begin maart '33 zijn carrière begonnen als *Polizeipräsident* van München. Hij had toen spoedig de Beierse politieke recherche (de republiek van Weimar had reeds een *Politische Polizei* gekend) van de criminele recherche, de *Kriminalpolizei*, losgemaakt. Van die Beierse *Politische Polizei* was hij *Kommandeur* geworden met Reinhard Heydrich als zijn chef-staf en binnen een jaar had Himmler de *Politische Polizei* in alle andere delen van Duitsland onder zich gekregen, met inbegrip van Pruisen waar Goering in de loop van '33 de bestaande politieke recherche tot *Geheime Staatspolizei* omgevormd had. Heydrich was toen hoofd geworden van het te Berlijn gevestigde centrale bureau van die *Geheime Staatspolizei*, het *Geheime Staatspolizei-Amt*. Dit alles was slechts een eerste aanloop geweest. Toen de positie van de SS sterker geworden was door haar rol bij de liquidatie van de SA-leiding (zomer '34), was Himmler (zijn *Allgemeine SS* werd uit de SA gelicht en zelfstandig gemaakt) zijn imperium gaan uitbreiden. In '36 had hij de gehele, inmiddels volledig gelijkgeschakelde Duitse politie onder zich gekregen en binnen die politie waren toen de politieke en de criminele recherche (de *Geheime Staatspolizei* of *Politische Polizei* en de *Kriminalpolizei*) verenigd tot één korps: de *Sicherheitspolizei*. Die *Sicherheitspolizei* was, gelijk eerder betoogd, van meet af aan nauw verbonden met de *Sicherheitsdienst*; het binnenlandse spionagenet.² De *Sicherheitsdienst* was aanvankelijk een onderdeel geweest van de SS, niet een staatsapparaat dus, maar een partij-apparaat. Voorshands bleef dat zo, maar in september '39 voltrok zich een verdere centralisatie: *Sicherheitspolizei* en *Sicherheitsdienst* werden toen ingevoegd in het *Reichssicherheitshauptamt*, het

¹ 'Bericht über Besprechung am 23.5.1939', Neur. doc. L-079, IMT, dl. XXXVII, p. 546, 550-51, 555. ² In bezet Nederland werd dit apparaat van *Sicherheitspolizei und SD* algemeen aangeduid als 'de SD' – die onjuiste aanduiding was gevolg van het feit dat alle functionarissen van de *Sicherheitspolizei* op de linkermouw van hun SS-uniform de aanduiding 'SD' droegen; zij waren namelijk in de SS-administratie formeel geboekt als leden van de *Sicherheitsdienst*. In werkelijkheid waren zij in een ander ressort werkzaam.